

מסורת הש"ס

א) [מסופתה פ"ב ה"ג ע"ש] ב) ז"ל דבר, ו) ו) ג' ה"ר"ק ור"ש א"ל בפרס' שלפניו גרסין ר'ע"ג בתנ"ך] ד) [ע"ק א"ל] ה) [דף מה:] ו) [ו] נ"ק בנכרות מו] ז) [ו] ז"ל וכפיו, ח) [ז"ל רב הו"א] ט) [ז"ל שקלא] י) [וע"ע היטב מוס' כימות מו: ד"ה אמר שמואל, ס) ש"ך ל"ע]

תורה אור השלם

1. שור או קשב או עו כי קולך וקולך שבעת גרסין תחת אמו ומו"ם השמיני קולאך קר"ה לקרן אשה לק"י אמר כב כו

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה תחלת שמיטה וכו' תחלת שמיטה דיי' כ"א תחלת ואמ"כ מה"ד כשריה:

רבינו גרשום

גועה והטילה ריעי כו'. כלומר אם עושה אתה משלשון: איצטריבא ליה לאבא. כלומר אבא וכו' רב והכי קאמר ליה איצטריבא ליה לרב לאוויזי אורי. כלומר שלא תהא כשרה עד שתוון אוריה: אמר לאבא שמיטה דברים כו'. שמיטה עושה דברים כו'. כלומר כל שאינה עושה דברים של חיות אלא עושה דברים שהמיתה עושה טרפה: איצטריבא ליה הוה אמינא דוקא דכייפא כו'. כלומר דמשעה בהמה דקה שפשטה ידה והחזירה. כלומר שחיה כפופה ופשטה ואח"כ חזרה אבל פשטה וכפפתה אימא לא ליהוי כשרה קמ"ל. הא דעבי קלא אח דעמי קלא. כלומר עבי קלא היה זה פרכוס: כאן בשותחת כו'. כלומר במתרות היו פרכוס אבל (במשותחת) [בשותחת] היו פרכוס: ואמר שמואל כותלי בית השמיטה שנינו. כלומר דפרכוס מעולה הוא שחיה היום מחמת בריאות: אלא אי אמרת בסוף שחיה. כלומר בסוף שחיה בעיא לפרכוס אמאי חשוב פרכוס דילמא בתחלת שחיה זינקת: ודילמא שאני זינק דעדיף. כלומר לעולם אימא ק"ל בעינן פרכוס בסוף שחיה ואי פרכת דילמא בתחלת שחיה זינקת דלמא שאני זינק דעדיף ואפי' זינקת בתחלת שחיה כשרה אבל פרכוס אחר ביד וברגל בעינן בסוף שחיה: ומי עדיף והתנן ר' אליעזר אומר דיי' אפי' זינקת. כלומר ומי עדיף זינקת מפרכוס דרגל דאמר ר' אליעזר אומר דיי' אפי' זינקת. כלומר ר' אליעזר ענה לרבן גמליאל דאמר עד שתפרסם ביד וברגל ואמר לו ר' אליעזר (א') דיי' אפי' זינקת אלא פרכוס יד ורגל עדיף:

אבוכרם גרסי: קיל מרבן גמליאל כו'. כלומר דרבן גמליאל סבר עד שתפרסם ביד וברגל ורבן סברי או ביד או ברגל: ופירכוסא מבטי ליה. כלומר דר"ג סבירא ליה עד שתפרסם ביד וברגל הוה ליה למימר לרבנן כיון שפירכוסא ביד או ברגל כשרה:

השו"ט פרק שני חולין

גועה והטילה ריעי. או זה או זה. גועה נועקת כמו אם יגעה שור על בלילו (איוצ ו): לאבא. חלרב הוה קרי ליה שמואל הכי משום כבוד: לאוויזי אוני. לפרכוס האחון בתמיה דפירכוס חיות גדול הוא זה. אחוי לשון מוזין אותו ממקומו

שאינה נריכה כל כך אלא כל פירכוס ופרכוסת מפרכסת שאינה עושה דבר שהוא הולאת נפש הוא פירכוס דלקמן: שאין יוהמיה עושה. נשעת הולאת נפש קרי לה ממה ונצנהמה דקה קאי דלילו גסה אפילו כפופה ופשטתה הוי פירכוס: אי. מדוקא דמתנימין הוה גמרינן לה דקדייקת הא החזירה כשרה משמע שפשטתה מכפפותה והחזירה: אלא פשוט. מעיקרל דהויל פשטתה לא: קמ"ל. יוהמיה דהויל פשטתה מעיקרל וכפפתה הוי פירכוס: משמו. של ר' יוסי: ופא. דאמר רב לעיל גועה הוי פירכוס: דעבי קלה. שהיה קולה עצה וחזקה דודאי אתי מכת חיות: דעמי קלה. כהה מתגרמין עמיה (ויקרא יג): שופס. נסמון: מפרסו. למרחוק וחיות הוא זה: אמר רב חסדא פירכוס שאמרו. אני שמעתי נסוף שמיטה ואני מפרש יאמאי סוף שמעתי אלמע שמיטה היא והאי דקרי ליה סוף לאפוקי אס בתחלת שמיטה פירכוסה כיון דבאלמע שמיטה יאלא פירכוסה לא הוי לה חיותא כי האי אסיר משום נטילת נשמה: מנא אמיהא לה. דהאי סוף שמעתי אלמע הוא: יאמאי. פשטת ולא החזירה דאמרין פסולה: כל היכי תיחי וסיוול. דלאחר ששטתה לא תסגי בפשיטת יד בלא כפיפה יחזורה בתמיה: א"ל רבא לעולם סוף שמיטה. דוקא. ודקאמר רבא כל היכי תיחי ותמיל לאחר שמיטה שפשוט ותחזיר: שאני חסדא שמיטה עושה כן. פשטת וחזרה לאחר שמיטה צידוע כו': נחלת שמיטה. כלומר אפי' פירכוסה בתחלת שמיטה דיי' א) כשרה אע"ג יוהמיהא מסוכנת כיון דמלאים כותלי בית השמיטה צידוע שזינקת: ומימר ר"א. דאמר זינקת וזינקת וזינקת: פירכוס: יוואמר שמואל כו'. להכי איצטריך לפרושי דכותלים דהכל לא הוו כותלים ממש אלא כותלי בית השמיטה דאי הוו כותלים ממש למחר היינו יכולים להצין אי האי זינקת הוה בתחלת שמיטה או צאלמע שמיטה דאי הוה בתחלת שמיטה ימנא היונק למעלה כותל דמחמת כח וחיות שהיה עדיין צנהמה זינקת למרחוק ואס ימנא היונק למטה כותל צידוע שצאלמע שמיטה זינקת שלא היה בה כח כל כך לזנק הדס למרחוק אלא השתא

דאמר שמואל דהיי כותלי לא הוו כותלי ממש אלא כותלי בית השמיטה לא מצינו למידע אי תחלת שמיטה זינקת או לאחר שמיטה ולהכי קאמר אי אמרת בשלמא כל כמה דפירכוס אפילו בתחלת שמיטה הוי פירכוס: שפיר. דהא חזון למחר ע"י זינקת דפרכוס צבורתא: אלא אי אמרת. צאלמע שמיטה צעיק מאן לימא לן למחר זינקת דלאורתא צאלמע שמיטה הוה דלמא בתחלת שמיטה זינקת: ודלמא. לעולם שאר פירכוסין לא הוו פירכוס אלא צאלמע או בגמר שמיטה ושאינו זינקת דעדיף חיותיה ופירכוס גדול הוא הלכך אפילו בתחלת שמיטה זינקת שפיר דמי: דיי' אס זינקת. ומדקתני דיי' מכלל דקיל: קיל מדרבן גמליאל. דעבי ציד וצרגל וצנניה: ועדיף מדרבן. דאמר ציד או צרגל: אצוצרס. שס האיש: אצוצרס. וזה אצוצרס עלמו ומכרין היו את הן ולא יא את האב והיו קורין אותו על שם צנו שעשו את צנו סימן לו: עד. משמע דחמרי האי פירכוס דרבן מהקן לעיל ואי דר"א עדיף מאי עד דרבן משמע דעדיף כיון מיכתי לכו למימר אלא ש"מ זינקת קיל ואפ"ה סגי ליה כי הוי בתחלת שמיטה: נסוף שמיטה. סוף ממש שפירכוס בגמר שמיטה דהווי זה חיות אחר שמיטה:

פרט

לח.

נועה או הטילה ריעי ובשכשה באונה ה"ו פירכוס. אפילו יא לר"ג דמחמיר וצעי פירכוס יד ורגל חשיב האי פירכוס ולהכי פריך שפיר מצרייתא דקמין צמון גועה והטילה ריעי אין זה פירכוס ושמואל דאמר איצטריך ליה לאבא אחוי אוני סבר כרבנן דאמרין או יד או רגל ולהכי פריך עליה דרב ענן דמפרש מילתיה דשמואל תנינא דפשיטא דלניצא דרבנן פשוטה וכפפה ה"ו פירכוס כפופה ופשטתה לא הוי פירכוס:

אצטריך ליה לאבא. פי' נקונטר' דשמואל הוה קרי הכי לרב צלשון כבוד וצערין' פירש שכן שמו ורב היו קורין אותו על שם חשיבותו כמו דכלל דוכתי הוו קרו ליה רבי לר' יהודה הנשיא ושמואל שהיה חזירו היה קורו צמון וכן לקמן' אי הכי אמר אלא לא ידע כטרפות כלום ו צערצעי פסחים (פסחים דף קט:) גבי גזילא וארזילא לאבא ובפרק כל גגות (עירובין דף ז.) אי קפיד אלא קטרו ציה המיינא ו צפירוס משמע סוף פרק ראשית הגז (לקמן דף קל:) דאמר רבי יוחנן לאיסי מלאן ריש סדרא צבצל א"ל אלא אריכא וכעס עליו ר' יוחנן על שקראו כן משמע דהדיא דלצא לאו לשון חשיבות ומיחו ממה שהיה קורו צמון לחזירה לא היה כועס אי לאו משום דאמר אריכא שזהו לשון גנאי דר' יוחנן גופיה היה קורו אלא צפרק כיוי הדס (לקמן פד.) אלא ממשפחת צריכא היה אע"פ שרצ היה חסוד הרבה מר' יוחנן מיהו עד רב צ' המנונא דאמר צפ' יה"כ (יומא דף פז.) קא אזיל אלא למקטל גברא קשה שהיה תלמידו וקורו צמון ואמר צחלק (סנהדרין ק.) מפני מה יאל היה נענש גחזי מפני ששקורו לצנו צמון ולפירוש הקונט' דאבא נחשיות יחא"ל:

א"ר"מא בסוף שחיה כ"י חיבי תיחי ותיוול. ומפרש רבינו תס מדקתני שאינה אלא הולאת נפש דייק דלחו מי לא חיתה הרצה אס לא הולאה נפשה עד סוף שמיטה: רבא אמר פירכוס שאמרו בסוף שחיה. והא דלא חישנין דלמא בתחלת שמיטה זינקת משום דלא שכיחא שהיה זינקת אלא צסוף: ס' ב' יוד' פרש יוצא דופן. לאו מלשון לידה דרש אלא גמר לידה לידה מצבור דאמרין צריש פרק יואל דופן (מדף דף מ.) והא דדרשין התם אשה כי תוריע וילדה עד שתלד ממקום שמורעת דמשמע דצריך למעט יואל דופן ולא ממעטינן ליה מלידה לידה מצבור משום דאי לאו כי תוריע הוה דרשין תלד לרבות יואל דופן כרבי שמעון:

אז

פרט

עין משפט נר מצוה

ק"ו א ב ג מ"י פ"ד מהל' מאלכות אסורות הל"ד סגל לאון (קול) [קול] טו"ע י"ד ס"י פ"ע ח:

שיטה מקובצת

א) שאני אומר כל עושה דברים שאין המטה עושה מאי ניהו: ב) ופשטתה דברים שהמטה עושה פשוטה וכפפה דברים שאין המטה עושה מאי קמ"ל: ג) ה"א דוקא בנן שהיתה ידה כפופה ופשטה: ד) מנא אמינא לה דתן בהמה דקה פשטתה ויהא החזירה פסולה ג"כ בקצת פסחים ישנים קלף גרסי' פסולה שאינה אלא הוצאת נפש הא החזירה כשרה אימת וכו': ה) ואי עדיף מאי עד אמר רבא פרכוס: ו) לאבא לרב שמואל הוה קרי ליה הכי משום כבוד: ז) אלא כל פרכוס שמפרסתה שמיטה עושה: ח) שאין המטה עושה: ט) (דהכי) אמר רבא פשוטה מעיקרה וכפפתה הוי פרכוס) נרשם עליו ונ"ב שלא נמצא בס"י: י) (הא דאמר רב לעיל גועה הוי פרכוס דעבי קלה שהיה קולה עבה וחזקה דודאי אתי מכת חיות) נרשם עליו ונ"ב שלא נמצא בס"י: יא) ואני מפרש דמאי סוף שחיה ששמעתי: יב) כיון דבאמצע שחיה לא הוי לה חיותא כי האי ונ"ב נ"ב בס"י כ"י כיון דבאמצע שחיה לא הות לה חיותא כי האי אסירא ודהווא פרכוס הוי משום נטילת נשמה: יג) (אימת פשטה ולא הוה חזירה דאמרין פסולה) נרשם עליו ונ"ב שלא נמצא בס"י: יד) בפשיטת כיון דמלאים דם בידוע שזינקת: טו) מחבת ואמר שמואל וכו' עד אי אמרת בשלמא כל כמה דפרכוס ולא עד בכלל נרשם עליו ונ"ב לא נמצא בס"י והכין משמע מדברי המפרשים שהקשו קושאי זו ותרצו בענין אחר ולא הזכירו לרש"י ז"ל כלל ולא נעלם מהם דברי רש"י ז"ל אלא דאי שאינו מפורשי רש"י ז"ל אלא גליון מפורשי לא נמצא: יז) קיל מדר"ג דעבי ביד וברגל ועדיף וכו': יח) ומכירים היו את הבן ולא ראו את האב: יט) אפי' לרש"י דבמחמיר כו' ולהכי פריך שפיר מצרייתא: ק) שם וכן בערבי פסחים כגון גזילא: קא) מפני מה נענש גחזי כצ"ל: